

Med hår og tænder – skovens pattedyr

Forfatter: Thorstein Thomsen   Tegninger: Bettina B. Reimer

MILJØMINISTERIET
Skov- og Naturstyrelsen

Udgivet af Skov- og Naturstyrelsen, Skoven i Skolen og Dansk Skovforening
i forbindelse med Skovens Dag 2005

RÆV

Fakta: Størrelse: 6-15 kg. Alder: 10-12 år. Rekord: Ræven er den eneste vilde hund i Danmark.

Det banker på heksens dør. "Kom ind!"

"Hej," siger en pige fra fjerde klasse. "Jeg vil gerne være klog, men helst uden at følge med i skolen og uden at lave lektier. Kan du hjælpe mig med det?"

"Ikke noget problem," siger heksen. "Du skal bare kilde dig selv i næsen med et hår fra en ræv, mens du sidder på en grævling og siger mårfamilieremsen: Husmår, skovmår, grævling, bum. Lækat, ilder, brud, bum. Odder, bum bummelum."

"Virker det?"

"Alle mine opskrifter virker," siger heksen. "Kom med ud i skoven."

Heksen standser. "Se. Her er en rævegrav."

"Den ser tom ud," siger pigen. "Tror du, der er nogen nede i den?"

"Der er fluer ved indgangen, og det betyder, at den er beboet. De ligger nok og sover nu."

Pigen samler et hår op. "Her er et hår fra en ræv."

"Godt," siger heksen. "Så skal vi bare finde en grævling."

Byræv og landræv

For 20 år siden begyndte rævene at flytte til byen. Nu har de tilpasset sig bylivet og er blevet meget forskellige fra de ræve, der bor på landet. Byræve er større, får flere unger og lever længere.

Ræveskrig i natten

I januar og februar måned parrer rævene sig. Man kan høre dem bjæffe, gø og skrike. Det lyder lidt uhyggeligt!

Ræven får 3-7 unger i februar eller marts. Det er rigtig smart, fordi i maj, når ungerne er store og skal have meget mad, er der masser af mus og masser af dyreunger.

De fleste ræve er røde, men nogle er sorte eller har et sort kors på ryggen.

Rævens sanser

Rævens lugtesans er meget god, og den kan høre en mus pibe på 100 meters afstand.

GRÆVLING

Fakta: Størrelse: 6-20 kg. Unger: 1-5 unger fødes omkring 1. marts. Alder: 10 år. Rekord: Det tungeste rovdyr i de danske skove.

Grævlingen bruger rumpen som stempel

Med rumpen afsætter den sin duft. Nede i hulen stempler de hinanden, så de kan kende hinanden. De stempler også deres territorium.

Grævlingen har kraftige fødder med lange kløer.

De er gode til at grave huler og til at lede efter mad med.

Grævlingen elsker regnorme. Selvom regnorme er små, er de meget næringsrige – og lette at fange, når man har en god lugtesans og en god hørelse som grævlingen. En dygtig grævling kan fange 10 regnorme i minuttet.

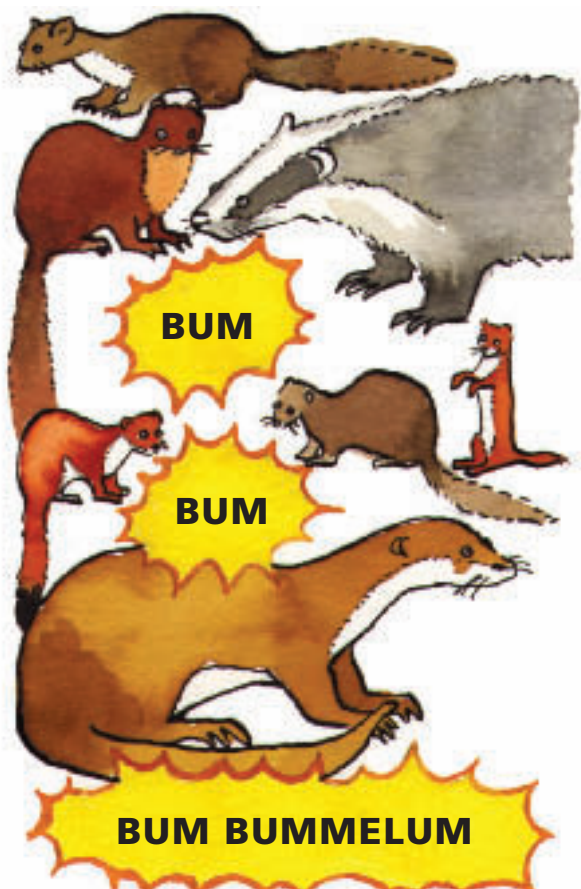
Grævlinge bor ofte mange sammen og de kan sove flere dage i træ. Om sommeren har den spist sig tyk og fed. I løbet af vinteren tærer den på fedtlaget. På en vinter kan den tabe halvdelen af sin vægt.

Se forskel på en ræve- og en grævlingegrav på tegningen. Grævlingen forer sin hule med halm og græs. Når det bliver for slemt med lopper og lus, skifter den sengehalmen. Derfor kan du finde små halmbunker udenfor grævlingens bo.

Udenfor rævens hule ligger knoglerester, fjer og andet ræven har levnet. Her lugter af ræv og råddent kød.

MÅRFAMILIEREMSEN

 Heksen og pigen leder længe efter en grævling, men de kan ikke finde én. "Det er, fordi det er dag, og grævlingen er et natdyr," siger heksen. "Lad os derfor mødes derovre ved højen ved midnatstid." "Så sent må jeg ikke være ude," siger pigen. Heksen trækker sig ærgerligt i sit ene næsebor. "Pokkers. Nåh, så bliver du nødt til at følge med i skolen og lave lektier, hvis du vil være klog."

HARE

Fakta: Størrelse: 60-70 cm lang. Unger: 3-4 kuld om året med 1-5 unger. Slægtskab: Haren er ikke en gnaver. Den hører til de støttetandede. Rekord: Haren er en sprinter. Den kan løbe 80 km i timen på korte strækninger og 50 over længere.

Det banker på heksens dør. "Kom ind!"

"Hej," siger en tyk dreng. "Jeg vil gerne løbe rigtig hurtigt. Kan du hjælpe mig med det?"

"Ikke noget problem," siger heksen. "Du skal bare stå på hovedet og puste et eger i øret, mens jeg slår dig på fodballerne med en levende hare."

"Virker det?"

"Alle mine opskrifter virker," siger heksen. "Kom med ud i skoven."

Den tykke dreng peger mod skovbrynet. "Se, dér er en hare."

"Ja, knægt. Prøv og fang den."

Drengen løber efter haren, som spurter af sted.

Bagefter prøver han at fange et eger, som fiser op i et træ.

"En mørk aften sidste forår var jeg ude at gå en tur. Jeg så to hanharer, der sloges. De lignede boksere, der også havde fundet ud af at sparke og skringe. Det fløj med hår og uld fra dem. Så med ét stoppede slagsmålet. Den ene hanhare sjoskede væk, og den anden hoppede hen til en hunhare."

Harer kan bo næsten alle steder. Den findes i de fleste naturområder. Om dagen gemmer den sig. Den hviler med forbenene fremme og bagbenene bøjet ind under sig, så den hurtigt kan flygte. Om aftenen kommer den frem og spiser.

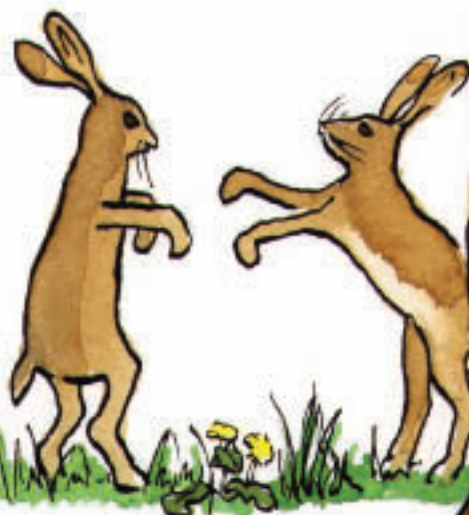
Haren har store øjne og kan se hele vejen rundt uden at dreje hovedet. Det er et godt forsvar mod fjender!

Haren spiser noget af sin lort. Græs og andre plantedele er svære at fordøje. Derfor må haren have hjælp af små mikroorganismer, som lever i dens blindtarm, til at nedbryde plantedelene. Hvis man forhindrer den i at spise sin lort, dør den af sult i løbet af en uge.

Kaninen er i familie med haren. Du kan kende den på de kortere ører og ben. Og så lever den i huler.

Harer snakker sammen bl.a. ved at stampe i jorden.

Haren og egerens vigtigste forsvar er deres skarpe hørelse og hurtige ben.

EGERN

Fakta: Størrelse: 25 cm. Unger: 3-6 unger i 1-2 kuld om året. Alder: 7 år. Rekord: Egernet er det eneste pattedyr i Danmark, der kan løbe ned ad en træstamme med hovedet forrest.

Egernet har flere reder – en stor vinterrede og flere mindre sommerreder. Rederne er lette at kende fra fuglereder. De er op til 50 cm, runde og sidder helt inde ved stammen.

Egernet bor i trætoppene. Med sine stærke ben og lange kløer kan det kravle op og ned ad træernes stammer. Det kan springe et par meter fra et træ til et andet. Det spreder benene, så det næsten svæver. Halen bruger det til at styre med.

BÆVER

Bæveren uddøde for ca. 3.000 år siden i Danmark. I 1999 satte man 18 bævere fra Tyskland ud i Jylland. De er nu blevet til mange flere, og bestanden breder sig. Bæveren er en gnaver ligesom egernet. Faktisk er det Europas største gnaver.

Gnavertænder

Egerntænder er skarpe som mejsler. Emaljen på bagsiden er blødere end på forsiden, så tænderne bliver slidt skarpe.

Egernet samler vinterforråd. Hvis det er meget koldt og blæsende, sover egernet flere dage i træ. Det kan dog ikke sove vintersøvn ligesom flagermus, men vågner op efter nogle få dage, for at snuse sig frem til et af sine forråd.

Forskellige farver

For hundrede år siden var der så få egern tilbage i Danmark, at man valgte at hente egern fra Tyskland og Sverige. De har siden bredt sig til næsten hele landet. Derfor har vi nu egern i alle mulige farver. Røde egern, sorte, brune og grå.

Den tykke dreng kan hverken fange den hurtige hare eller det lynhurtige egern. Til sidst opgiver han og stønner forpustet: "De løber alt for hurtigt for mig." Heksen trækker sig ærgerligt i pludderhuden under sin hage. "Pokkers. Så må du løbe en tur i skoven hver dag og holde op med at drikke cola og spise slik, hvis du vil være bedre til at løbe hurtigt."

MUS

Fakta (ægte mus): Størrelse: 7 g (dværgmus) til 250 g (rotte). Unger: Kan få 3-4 kuld med op til 6 unger. Alder: 1,5 år. Rekord: Et par rotter kan blive til mere end 700 på et år.

Fakta (studsmus): Størrelse: 15 g (rødmus) til 275 g (mosegris). Unger: 3-6 kuld med op til 8 unger. Alder: 1,5 år. Rekord: En studsmus kan gnave i alt, der er blødere end jern f.eks. aluminium.

Det banker på heksens dør. "Kom ind!"

"Hej," siger en skaldet mand. "Jeg vil gerne have hår på hovedet igen. Kan du hjælpe mig med det?"

"Ikke noget problem," siger heksen. "Din tipoldefar skal bare børste din skaldefrisure med en mus, mens du mumler museremsen for ægte mus og studsmus: "Mosegris, markmus, rødmus, bum. Husmus, brandmus, dværgmus. Bum. Skovmus, rotte, bum tji bum. Halsbåndsmus, bum bummelum."

"Virker det?"

"Alle mine opskrifter virker," siger heksen. "Kom med ud i skoven."

"Her er ingen mus," siger manden.

"Her er masser," siger heksen. "Og de er lette at fange. Tænk på hvor mange dyr, der spiser dem. Hugorm, ugle, ræv, bum. Musvåge, mår, krage, bum. Pindsvin, tårnfalk, kat, bum. Musefælder, bum bummelum."

"Musefælder, nåh, ja," siger manden. "Jeg sætter én op her."

Nogle mus kan smide haleskindet. Rovdyret står tilbage med skindet i munden, og musen er pist væk.

En hunmus kan få unger, når den er fem uger gammel. Hvis der er nok mad og gemmesteder kan der være mere end 100.000 mus på et område, der er lige så stort som en fodboldbane.

Der er altid musegange i højt græs. Du kan nemt mærke dig vej i gangene med dine fingre. Prøv at se, om du kan finde musehullet for enden af en af gangene.

Oldenår gir mange mus næste år

I år med mange agern og bog, er der masser af mad til musene. Så kan de også få unger om vinteren. Sultne mus æder barken på de små træer, så de går ud. År med mange mus kan koste skovbruget mange penge.

BIRKEMUS

Birkemusen ligner de ægte mus, men det er en hoppemus. Den sover vintersøvn ligesom hasselmusen. De andre mus må ud og samle forråd af nødder og svampe, så de har noget at leve af i løbet af vinteren.

"Der er mange mus i mit gamle hus. De bor inde i væggene og oppe på loftet. En gang ordnede en elektriker kontakten i loftet. Mens han stod og skruede, røg hele stikket ud, og efter det kom en muserede med små nøgne museunger. Ungerne lignede lidt viskelæder."

Studsmus og ægte mus

Studsmus er runde ligesom hamstere. De har små ører, små øjne og korte haler. De ægte mus har lange næser, store ører, lange haler.

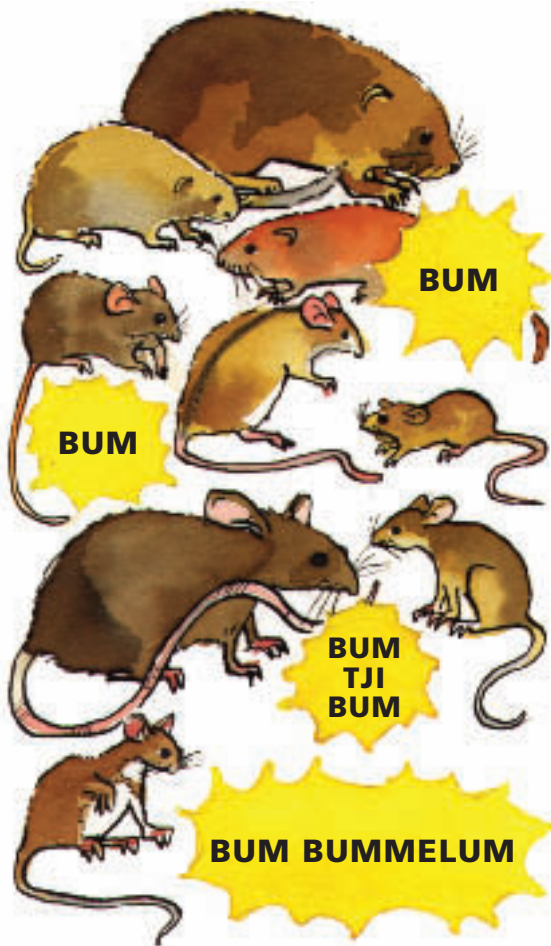
HASSELMUS

En sjælden mus

Hasselmusen er en syvsover. Den kan sove en hel vinter væk. Dens rede kan man finde i tæt buskads som fine, runde kugler af græs, der hænger mellem grenene

MUSEREMSEN

Heksen og den skaldede mand ser, at der er gået en mus i musefælden. "Nu har jeg både musen og museremsen," siger manden.

Heksen smiler. "Godt. Så mangler du kun din tipoldefar."

"Øh," siger den skaldede mand. "Han været død i 100 år. Kan jeg ikke bruge min fætter?"

"Nej." Heksen trækker sig ærgerligt i sin underlæbe. "Pokkers. Nåh, men du må godt låne min paryk."

"Nej, tak" siger manden. "Så vil jeg altså hellere være skaldet."

FLAGERMUS

Fakta: Størrelse: vingefang fra 20 (dværg) –35 (brun) cm og vægt fra 5-40 g. Unger: 1-2. Alder: op til 20 år. Rekord: Det eneste pattedyr i Danmark, der kan flyve.

Det banker på heksens dør. "Kom ind!"

"Hej!" siger en dreng fra anden klasse. "Jeg har lige fået en lillesøster. Hun er rigtig sød, men jeg kan ikke holde ud, at hun græder så meget om natten."

"Ikke noget problem," siger heksen. "Du skal bare dyppe en pen i blodet fra en flagermus og skrive "insektæder" på tungen af en død spidsmus."

"Virker det?"

"Alle mine opskrifter virker," siger heksen. "Kom med ud i skoven."

"Se, her ligger en spidsmus," siger heksen. "De ligger tit døde på skovbunden. De smager så dårligt, at rovdyrene spytter dem ud, når de fanger én."

"Godt," siger drengen. "Så mangler vi kun en flagermus."

En fantastisk flyver

En flagermusvinge er opbygget som din arm. Mellem fingre, arm, krop og bagben er der udspændt flyvehud. Og også mellem bagben og halen.

Flagermusen sover om dagen i hule træer eller på lofter. Den sover med hovedet nedad. Med de kraftige kløer på fødderne kan den holde sig fast. De sover også **vintersøvn** og skal lige som pindsvinet bruge meget energi på at vågne, hvis de bliver forstyrret.

Ekko og fangstteknik

Flagermusen er det pattedyr, der larmer mest. Men lydene de udsender er så høje, at mennesker ikke kan høre dem. Flagermusen bruger ekko til at orientere sig med – og til at fange insekter i luften. En flagermusdetektor omsætter flagermusens lyd til lyde, vi kan høre. Hvis du vil opleve det, kan du f.eks. tage på tur med en naturvejleder. Se www.naturnet.dk

Byg din egen flagermuskasse.

På www.skovognatur.dk kan du se hvordan.

LANGØRET FLAGERMUS

DVERGFLAGERMUS

BRUNFLAGERMUS

TROLDFLAGERMUS

SPIDSMUS

Fakta: Størrelse: 2 g (dværgspidsmus) til 23 g (vandspidsmus). Unger: Op til 3 kuld om året med 4-8 unger. Alder: Når en spidsmus er 1,5 år er tænderne slidt ned og den dør. Rekord: En almindelig spidsmus spiser $\frac{3}{4}$ -dele af sin egen vægt på et døgn. Bøvs!

Spidsmuse smager dårligt, fordi den har stinkekirtler ved skulderbladene. Den har en syrlig og skarp lugt. Sløruglen er den eneste, der spiser spidsmus.

Om vinteren bliver spidsmuse mindre. Når den ligger i hi, skrumper den ind, selv knogler og kranium skrumper. Den kan lettere klare vinteren, når den både "spiser sig selv", og bliver et mindre dyr, der ikke behøver så meget næring.

En spidsmus lever som en lille bitte udgave af en bjørn. De er begge gode til at svømme og til at gå. De sover begge vintersøvn, og deres føde minder meget om hinanden – bare i to forskellige størrelser.

"En gang faldt en spidsmus ned i den spand, jeg bruger til at samle hønseæg i. Jeg lod den sidde i spanden, fordi jeg ville vise den til nogle børn. Da de kom en time senere, var musen allerede død af sult. Jeg havde glemt, at en spidsmus hele tiden skal spise."

ALM. SPIDSMUS

DVÆRGSPIDSMUS

VANDSPIDSMUS

Spidsmuse – en insektæder

Selv om spidsmus ligner de andre mus, så er spidsmuse i familie med pindsvin og muldvarpe. De er alle tre insektædere.

Når spidsmuseunge er fire uger gammel, må den klare sig selv.

Heksen tager drengen i hånden. "Herovre ved det hule træ bor der sikkert flagermus. Ja, se, der ligger en død unge på skovbunden ved foden af stammen. Saml den op og tag den med hjem."

"Man må ikke røre ved flagermus," siger drengen. "Hvis en flagermus bider én, kan den smitte én med hundegalskab, som er meget farligt for mennesker."

Heksen trækker sig ærgerligt i sit ene øre: "Pokkers. Nåh, så må du nok købe et par ørepropper, som du kan bruge, når din lille søster græder om natten."

MULDVARP

Fakta: Størrelse: 12-17 cm. Unger: 2-8. Alder: op til 7 år. Rekord: 1200 regnorme i et muldvarpedepot.

Det banker på heksens dør. "Kom ind!"

"Hej," siger en mor til fire børn. "Jeg kan ikke få mine penge til at slå til. Kan du hjælpe mig med det, heks?"

"Ikke noget problem," siger heksen. "Du skal bare lave en pung af skindet fra en muldvarp og sy den sammen med en af piggene fra et pindsvin."

"Virker det?"

"Alle mine opskrifter virker," siger heksen. "Kom med ud i skoven."

"Nej, kom med hjem i min have," siger moren.

Muldvarpen er bygget til at grave. Forbenene har kæmpe poter, der er formet til at skovle jord bagud og til siden. Muldvarpen har fem fingre, men den har også en "ekstra" finger, fordi den har en udvækst på en af knoglerne.

Store depoter af regnorm.

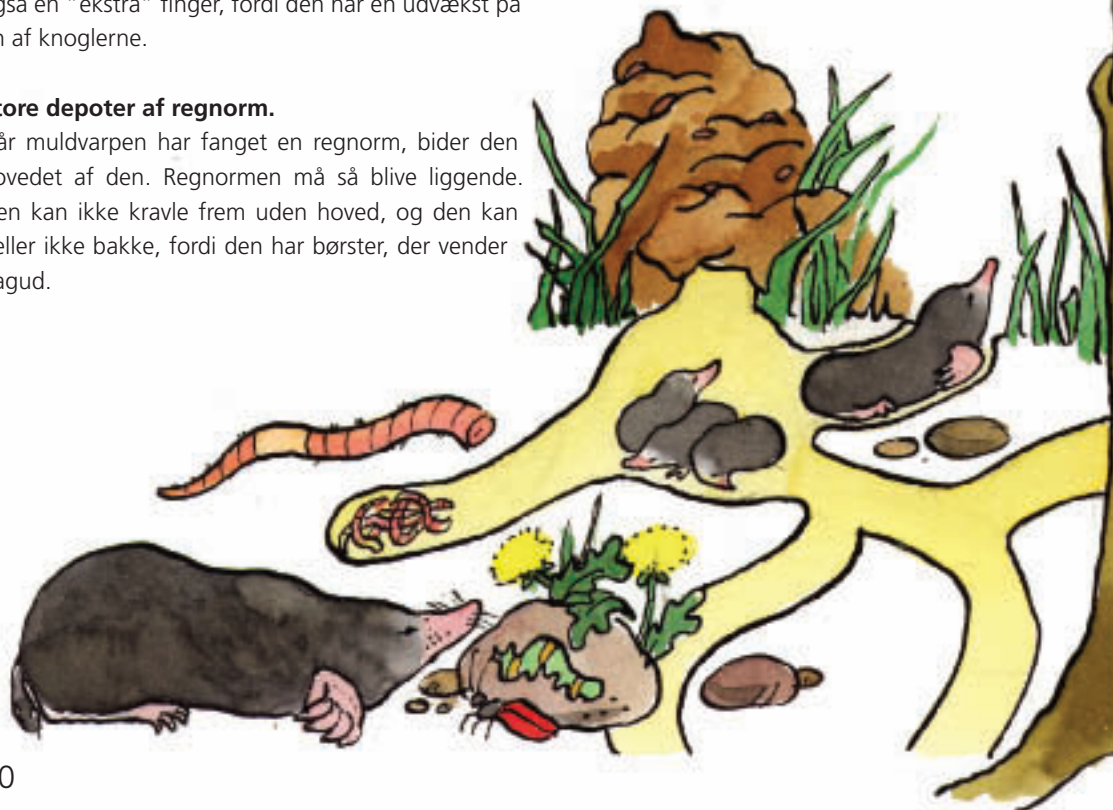
Når muldvarpen har fanget en regnorm, bider den hovedet af den. Regnormen må så blive liggende. Den kan ikke kravle frem uden hoved, og den kan heller ikke bakke, fordi den har børster, der vender bagud.

Engang troede man at en pung af muldvarpeskind aldrig kan blive tom.

Muldvarpen er tilpasset et liv under jorden.

Føle- og lugtesansen er god, men den ser og hører ikke så godt. Pelsen er meget blød, og hårene kan bøje i alle retninger. Derfor kan muldvarpen nemt gå både frem og tilbage i de snævre gange.

Et komplet sæt tænder hos ur-pattedyr er 44. Men mange pattedyr har specialiseret tandsættet, så det har færre eller flere tænder. Hvalerne er den dyregruppe, hvor der er sket mest. Bardehvalerne har slet ingen tænder, og nogle delfiner har op til 200. I Danmark er det faktisk kun muldvarpen og vildsvinet, der har de oprindelige 44 tænder.

PINDSVIN

Fakta: Størrelse: 15-30 cm. Unger: 2-9 unger i august/september. Antal pigge: 5-7.000 (unger 90). Rekord: For 15 millioner år siden levede der pindsvin, der minder om dem, vi ser i dag.

Pindsvinet grynter og snøfter, når det leder efter mad. Det bruger sin gode lugtesans til at finde frem til biller og orme.

Hvordan parrer pindsvin sig?

Meget forsigtigt. Hunnen lægger piggene ned, så hannen ikke stikker sig, når den kravler op bag på hunnen.

Pindsvinets mad forsvinder om vinteren. Derfor går den i vinterhi. Den sænker sin kropstemperatur til lige over luftens (2-4 grader hvis det bliver frostvejr) for at spare på energien. Det tager den en halv time at vågne af vinterdvalen – og det koster energi, så lad være med at forstyrre et pindsvin i dvale.

Pindsvinet gnasker i giftige sager. Når et pindsvin møder noget råddent eller noget der lugter grimt, tager den det ind i munden og gnasker på det, så det skumme om munden. Efter et stykke tid drejer pindsvinet hovedet helt om og spytter sig selv på ryggen. Det er sikkert, fordi spytet er giftigt og derved kan bekæmpe mider og lopper, og måske også for, at det skal svie eller give betændelse, hvis en fjende stikker sig på piggene.

Piggene er omdannede hår.

Det er pindsvinets bedste våben. Når det føler sig truet, ruller det sig sammen til en nålepude. Og så kan det lave små boksende stød med forkroppen. Av!

Pindsvinets værste fjende

er bilen. Her nytter piggene ikke noget.

 Heksen er kommet med hjem i morens have. "Se. Nu har jeg fanget en muldvarp, og derhenne går et pindsvin." "Godt, så skal du trække skindet af muldvarpen."

"Men så skal jeg slå den ihjel? Det vil jeg ikke."

Heksen trækker sig ærgerligt i sit hår, så det sidder helt skævt. "Pokkers. Nåh, så må du enten tjene nogle flere penge eller også spare endnu mere på dem, du har."

"Det er svært," siger moren.

Heksen nikker. "Ja, det er svært. Men det er en heksekur, der virker hver gang."

HJORTE

Fakta: Antal arter: 4. Størrelse: 15 (rådyr) til 230 kg (krondyr). Unger: 1-3. Rekord: Kronhjorten er det største dyr, der lever på dansk jord.

Det banker på heksens dør. "Kom ind!"

"Hej!" siger en pige, der hedder Emma. "Jeg vil gerne kunne svømme. Kan du hjælpe mig med det?"

"Ikke noget problem," siger heksen. "Du skal bare vinke til et dådyr, et rådyr, en sika og en kronhjort på en skuddag."

"Virker det?"

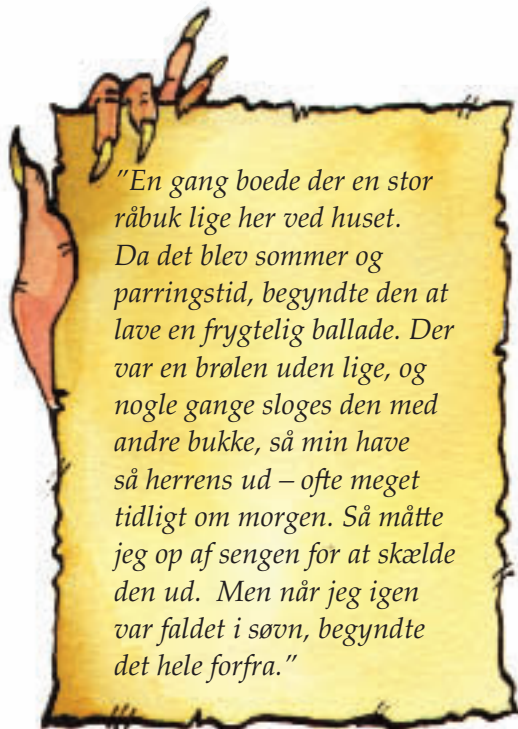
"Alle mine opskrifter virker," siger heksen. "Kom med ud i skoven."

Gevir

Hos hannerne vokser der et gevir frem i panden hvert år. Det er meget stærkt og elastisk, og gevirene kan tåle at blive slået mod hinanden, når dyrene slås. Stenalderfolket har brugt gevirene til at lave økser og andre redskaber af.

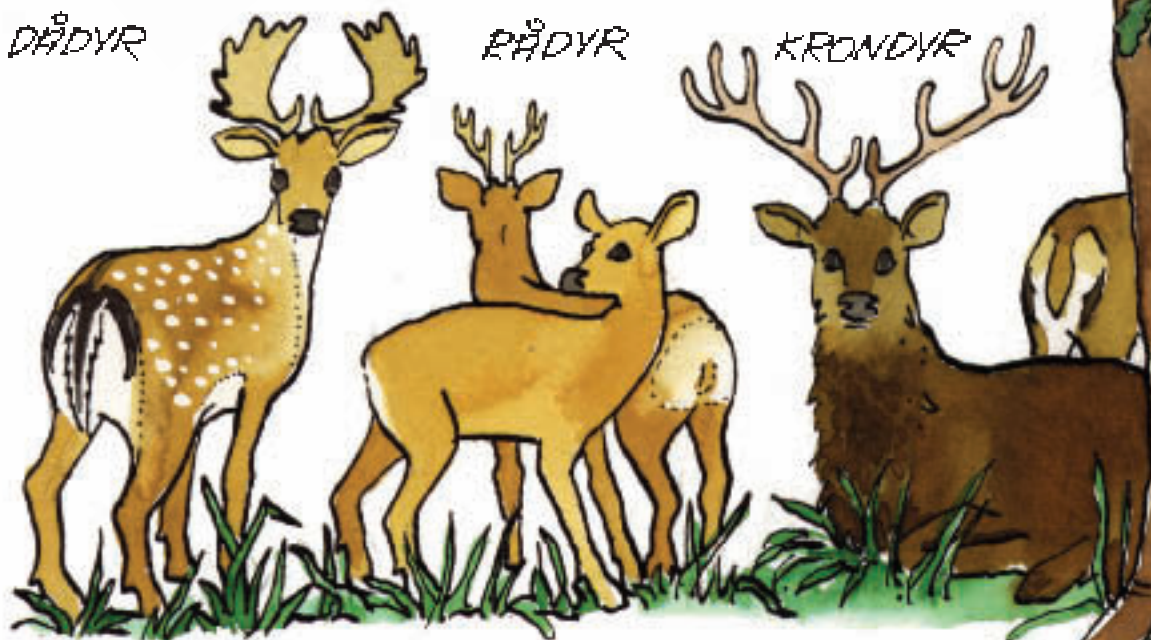
Der er hud (bast) på geviret, som hjorten fejer af.

DÅDYR

RÅDYR

KRONDYR

De første spor efter mennesker i Danmark er dådyrknogler, som er knust for at få den næringsrige marv ud. De er fra sidste mellemistid (for 100.000 år siden).

Du kan garve hjorteskind

På www.skoven-i-skolen.dk kan du se hvordan.

Hjorten fejer

Hjorten markerer sit territorium bl.a. ved at gnide sit gevir (at feje) på mindre buske og små træer. De fejede grene lyser hvidt op og viser på lang afstand, at her bor en farlig herre. Samtidig bliver der afsat duftstof fra en lille kirtel i panden af hjorten, så de fremmede hjorte også kan lugte, at de skal holde sig langt væk, hvis ikke de vil have bank. Dufte er vigtige signaler for hjorte. De har en god lugtesans.

Engang troede man at hjortefedt var godt mod tandpine.

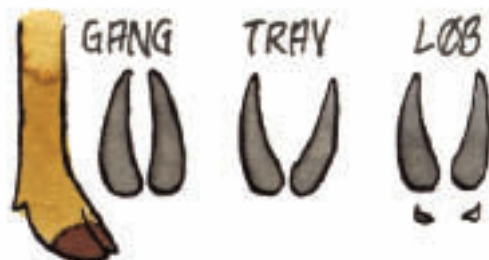
Du kan kende hjortene på spejlet. Spejlet er partiet omkring halen.

S/K/H

Har hjorten haft travlt?

Hjorten har klove dvs. den går normalt på neglene på to tæer. Faktisk har den to tæer mere der sidder bag på benet (biklovene). De hjælper, så dyret ikke synker ned i våd jord. Du kan se hvor hurtigt hjorten har løbet ved at kigge på fodsporet.

VILDSVIN

Vildsvinet blev udryddet i Danmark i

begyndelsen af 1800-tallet. I dag findes vildsvin i dyrehaver eller i små bestande, der er brudt ud fra dyrehaver. Vildsvinet er et hovdyr ligesom hjortene.

Emma har endelig fået vinket til alle dyrene. "Sådan. Kan jeg så svømme nu?"

Heksen skal lige til at svare ja. Men så trækker hun sig ærgerligt i sin ene kind. "Pokkers. Det skal ske på en skuddag, og det er først skuddag om lang tid. Så du må nok hellere snakke med din svømmelærer."

"Sådan én har jeg ikke," siger Emma.

Heksen knipser med to fingre og smiler. "Det er derfor, du ikke kan svømme."

MENNESKER

Fakta: Størrelse: op til 200 kg. Unger: max. 1 om året. Alder: 100 år. Rekord: Mennesket er det eneste pattedyr, der kan leve alle steder på kloden.

Det banker på heksens dør. "Kom ind."

"Hej," siger en pige fra fjerde klasse og en tyk dreng og en skaldet mand og en dreng fra anden klasse og en mor til fire børn og Emma. "Vi vil bare spørge, om du er helt sikker på, at dine opskrifter virkelig virker."

"Mjo," siger heksen. "Man skal jo ikke tro på alt, hvad en heks siger. Men vi har i hvert fald været ude i skoven og set en masse dyr, og det virker hver gang."

Mennesker er altædende ligesom ræve. Der er mange ting i skoven, de kan spise: bær, svampe, rødder, men de samler mest ind i butikker.

Mennesker har vinterpels, som de kan tage af, når de kommer hjem i deres bolig.

Mennesker er dagdyr. De ses tit gående i små flokke i skoven.

Mennesker går på to ben, men hvis det skal gå hurtigt, kører de på fire hjul.

Mennesker bor i små familier ligesom rådyr. Moren og faren er ofte væk hele dagen, fordi de skal samle føde til børnene.

Engang troede man, at når lærerne tæver børnene, bliver de klogere – altså børnene.

Menneskenes værste fjender er mennesker. De slår hinanden ihjel i krige. Deres bedste forsvar er at tale sammen og blive gode venner.

 "Inden I går," siger heksen, "vil I så ikke være med til en quiz?" Det vil de gerne, og så tager heksen sin hekse-quiz frem:

TRÆKSEQUIZ

Hvor mange regnorme kan en grævling spise på 15 minutter?

150, 300 eller 500

Hvor mange mårer er der i Danmark?

2, 5 eller 7

Hvor mange pigge har et pindsvin?

600, 1.200 eller 6.000

Hvor mange tænder har muldvarpen?

22, 44 eller 66

Hvor mange arter flagermus er der i Danmark?

2, 8 eller 14

Hvor mange mus kan der bo i en skov, der er lige så stor som en fodboldbane?

100, 100.000 eller 1 million

Hvem kan en hare løbe lige så hurtigt som?

En cykel, en knallert eller en bil på landevejen

Hvor stor kan en egernrede være?

Som en:

Tennisbold, fodbold eller badebold

SKOVENS PATTEDYR

KLASSE	ORDEN	FAMILIE	YNGLER I DANMARK
PATTEDYR	ROVDYR	HUNDE MÅRER	1 ART 7 ARTER
	STØTTETANDEDE	HARER	2 ARTER
	GNÅVERE	EGERN SYUSOVERE HOPPEMUS ÆGTE MUS STUDSMUS BÅVERE	1 ART 1 ART 1 ART 7 ARTER 4 ARTER 1 ART
	FLAGERMUS	BARNÆSE	14 ARTER
	INSEKTÆDERE	PINDSVIN SPIDSMUS MULDVARP	1 ART 3 ARTER 1 ART
	HOVDYR	SVIN HJORTE	1 ART 4 ARTER
	PRIMATER	MENNEKE	1 ART - men mange varianter

Du og jeg er pattedyr ligesom alle dyrene i denne bog.

Denne bog er til dig, der vil vide noget om pattedyrene i de danske skove. Der er to ting som er specielt for pattedyr.

- pattedyr har pletter, hvor ungerne kan die mælk. Mælkekirtlerne er stærkt omdannede svedkirtler.
- pattedyr har hår. Nogle har mange hår og flere forskellige slags hår. Bare tænk på en ræv med lange dækhår, ulden og varm underuld og knurhår, der stritter ud ved munden. Selv hvaler har hår.

Vil du vide mere om skovens dyr:

Nordens pattedyr. Birger Jensen, Gad

Danske dyr – tilpasning, adfærd og miljø. Torkild A. Nielsen, Alinea

www.skoven-i-skolen.dk

www.skovognatur.dk

www.danskedyr.dk (betalingsside)

Aktiviteter med skovens dyr

På www.skoven-i-skolen.dk kan du finde aktiviteter med skovens dyr.

Der er én aktivitet for hver måned. Søg på "Heksenjanuar", "Heksenfebruar" osv.

Der hører en plakat til aktiviteterne.

Hæfter og plakat er gratis og kan bestilles hos:

Frontlinien

Rentemestervej 8

2400 København NV

Tlf: 70 12 02 11

Åbent 9 - 16

Frontlinien@Frontlinien.dk

Tekst: Thorstein Thomsen, Stephan Springborg og Eva Skytte

Tegninger: Bettina B. Reimer

Redaktion: Bettina B. Reimer, Thorstein Thomsen, Lars Bendix Poulsen, Stephan Springborg og Eva Skytte

Lay-out: Lars Hebo Olsen, XPressReklame.dk

Tryk: Schultz Grafisk

1. oplag, 50.000

ISBN: 87-7279-621-9